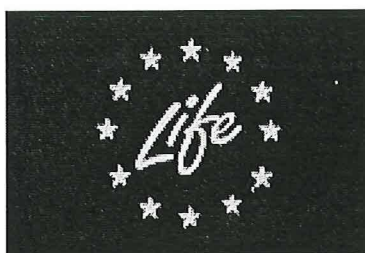

BESLUT OCH SKÖTSELPLAN FÖR

**NATURRESERVATET
MARSJÖ SJÖMARKER**

BORGHOLMS KOMMUN, KALMAR LÄN

2001-03-19

NATURVÅRDSFÖRVALTARE: LÄNSSTYRELSEN

NATURRESERVATET MARSJÖ SJÖMARKER

– BESLUT OCH SKÖTSELPLAN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	<u>Sid</u>
BESLUT	
Beslut.....	1
Beskrivning av området.....	1
Ärendets beredning.....	3
Syfte	3
Skälen för beslutet.....	3
Föreskrifter.....	4
Fastställande av skötselplan.....	7
Överklagande.....	7
Kungörelse.....	7
Underskrifter.....	7
Sändlista.....	8

BILAGOR

1. BESLUTSKARTA
2. REGISTERUPPGIFTER
3. SKÖTSELPLAN
 - 3.1 SKÖTSELPLANEKARTA
 - 3.2 VEGETATIONSKARTA
 - 3.3 HISTORISKA KARTOR
4. REFERENSLISTA
5. ARTLISTOR
6. HUR MAN ÖVERKLAGAR

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET MARSJÖ SJÖMARKER

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) att förklara det område som avgränsas med innerkanten av den streckade linjen på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat med föreskrifter och skötselplan enligt nedan.

När detta beslut vinner laga kraft upphör länsstyrelsens beslut 1966-08-10 om landskapsbildsskydd enligt 19 § naturvårdslagen, äldre lydelsen att gälla i det område som berörs av beslutet om naturreservatet. Länsstyrelsens beslut 1989-11-01 om fågelskyddsområde enligt 14 § naturvårdslagen upphör likaså att gälla i det område som berörs av beslutet om reservatet.

Länsstyrelsen finner att förordnande om naturreservat är förenligt med mål, allmänna hänsynsregler och hushållningsbestämmelser enligt 1-4 kap miljöbalken samt med den planerade kommunala översiktsplanen för området.

Beskrivning av området

Markanvändning: Marsjö sjömarker ligger i Föra socken på nordöstra Öland. De utgör en del av de naturbetesmarker som traditionellt kallas sjömarkerna, och som kantar Ölands ostkust från Böda kronopark i norr till Ottenby i söder. Det område som föreslås som naturreservat gränsar i söder till Östra Vässbys sjömarker, i väster till de västliga delarna av Marsjös utmarker, och i norr till Hjälmsbys marker. Området är 140 ha stort varav 134 ha är land. Större delen används som betesmark för ungdjur ur mjölkbesättningar. 36 ha är idag obetade. Även tidigare har området använts för bete, de högläntare delarna i väster troligen ända sedan järnåldern. Området är sammansatt av öppna sjömarker i öster närmast Vässby fjärd (Holmen) och igenväxande marker i väster.

Geovetenskapliga intresseaspekter: Den östra delen av reservatet hör till det utmarksområde som kallas Holmen. Den består av mycket låglänt, svagt böljande terräng. I stora delar av Holmen går kalkstensflisan i dagen, eller täcks bara av ett mycket tunt jordlager, oftast sand eller mo. I övriga delar av området, i väst och sydväst, består jordlagret av lerig sandig morän med svallat ytskikt. I den västligaste delen finns en sandavlagring, och i de mellersta delarna tre mindre grusavlagringar. I de sydöstra delarna av Holmen finns mycket block.

2001-03-19

231-1654-00

Biologiska intresseaspekter: Liksom på övriga sjömarker har områdets långa historia som betesmark givit upphov till en rik biologisk mångfald. Här häckar och rastar många fågelarter, som kräver öppna, välbetade marker för födosök och lyckade häckningar. Några exempel på häckande fåglar är tofsvipa, strandskata och rödbena (fågelinventeringen 1998). Arktiska vadare rastar här under vår och höst, och särskilt på hösten är markerna en viktig rastlokal för gäss.

I området växer också mängder av olika kärlväxtarter som kräver välbetad mark. Tack vare skiftningar mellan kalkrik och kalkfattig jordmån, samt mellan fuktiga och torra miljöer, är florán ovanligt artrik. Några exempel på arter man kan finna här är slätterblomma, backtimjan, getväppling, smultronklöver, gäsört, kustarun, krisla, gulkämpar, majviva och rödtoppa. Här finns också rikligt med baltisk strandmalört, en malört som endast finns på Öland och Gotland. De rödlistade arterna saltmålla och strandnål växer i området.

Kultuhistoriska intresseaspekter: Områdets mest påfallande kulturvärde är den långa kontinuerliga markanvändningen. De västra delarna var fast mark redan för 2000 år sedan. De användes troligtvis som betesmark redan då. Strax väster om området finns stensträngar, som visar att här fanns ett hägnadssystem för 1500-2000 år sedan. (Fornlämning RAÄ nr 103). Under denna tid bedrevs intensiv boskapsskötsel över nästan hela Öland.

I områdets västra delar finns flera kulturspår, i form av stenmurar och fägor byggda under 1800-talet. Under denna tid delades den tidigare samfällda betesmarken upp mellan byborna, och många stenmurar byggdes i de nya fastighetsgränserna. De öppna markerna på Holmen skiljs från de västra markerna av en välhållen enkelmur. I de västra markerna finns också en kanal med bevarad slussanordning, grävd av försvarsskäl under andra världskriget.

I områdets östra delar finns idag inte många spår av mänsklig verksamhet, endast några skyttekojor av rullsten och en sjöbod byggd 1955.

De västra delarna av området betecknas på utmarksdelningskartan från år 1819 som "stenbunden och mager betesmark på kalkhällen" och i de sydligaste delarna "emellan Byens horvor och Sjön, sidländ något stenbunden och med Enebuskar beväxt medelmåttig betesmark".

Områdets östra delar var täckta av vatten ännu år 1843, då de på laga skifteskartan anges som "sjöbotten och små holmarna". Ön "Holmen" finns med på kartan och betecknas som samfälld. På 1819 års karta benämns den "Hollman, stenbunden och mager grusmark".

Intressen för friluftslivet: Området är svåråtkomligt för allmänheten, och har idag mycket få besökare. Inga vägar når den strandnära delen av området, endast stigar och traktorvägar genom mer eller mindre igenväxta marker.

I de östra delarna (Holmen) skyddas fågellivet genom beträdnadsförbud 1 april till 31 juli.

2001-03-19

231-1654-00

Ärendets beredning

Ärendet har initierats av länsstyrelsen. Länsstyrelsen har under 1999 och 2000 utrett områdets naturvärden, skyddsbehov och avgränsning. Ett förslag till beslut och skötselplan har utarbetats.

Berörda markägare har informerats vid möten 9 september 1998, 18 mars/22 mars 1999 samt 5 oktober 1999, samt fortlöpande under arbetets gång.

Förslaget till beslut och skötselplan har remitterats till markägare och nyttjanderättshavare, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Boverket, Fiskeriverket, Sveriges geologiska undersökning, Lantmäterimyndigheten, Skogsvårdsstyrelsen, Borgholms kommun, Naturvårdsförbundet i Kalmar län, Ölands Ornitologiska Förening, Ölands Botaniska Förening, Ölands Naturvärn, Föreningen SydostEntomologerna, Kalmar Läns Museum, Kalmar Läns Jaktvårdsförening, Högskolan i Kalmar samt Ekologiska forskningsstationen Ölands Skogsby.

Inkomna synpunkter som haft en väsentlig påverkan på beslutet har lämnats av markägare i området. Sveriges geologiska undersökning och Ölands Botaniska Förening har lämnat värdefulla synpunkter och upplysningar som bidragit till den slutliga utformningen av beslutet.

Syfte

Syftet med reservatet är att bevara en god livsmiljö för de växter och djur som är knutna till sjömarkerna. Ett jämställt syfte är att låta den traditionella markanvändningen, betesdriften, leva vidare.

Syftet utvecklas i följande mål för reservatet:

- Sjömarkerna ska betas årligen, så att deras långa kontinuitet som utmarksbete bibehålls.
- Det öppna landskapet i sjömarkerna ska bevaras och, i delar av reservatet, återskapas.
- De växt- och djurarter som är naturligt förekommande i sjömarkerna ska leva kvar.
- De kulturhistoriska lämningar som finns i sjömarkerna ska bevaras och vårdas.

Skälen för beslutet

Reservatet är en representativ del av östra Ölands sjömarker med väl bevarad kontinuitet i brukande av markslag och landskapselement. I reservatet förekommer markslaget naturbetesmark samt flera stenmurar. Naturtyper som förekommer i reservatet är havsstrandäng, kalkgräsmark, enbuskmarker på kalkgräsmark och fuktängar med blåtåtel och älvväxing.

Vanliga arter i anslutning till naturbetesmarker och landskapselement är bland annat kustarun, dvärgarun, slätterblomma, majviva, höstfibbla, rödtoppa, vårbrodd och spåtistel. Här finns också baltisk strandmalört, en malört som endast finns på Öland och Gotland. Även saltmålla och strandnål, båda rödlistade, växer i området.

2001-03-19

231-1654-00

Området är ett så kallat Ramsarområde, ett våtmarksområde med höga naturvärden, som Sverige har ett internationellt ansvar för att bevara enligt the Ramsar Convention on Wetlands från 1971. Objektet är av riksintresse för naturvård (Östra Ölands strandängar, NRO 08066). Det ingår Bevarandeprogram för odlingslandskapet i Borgholms kommun (nr 43 Marsjö) samt i nätverket Natura 2000 (Hjälmsstad-Marsjö sjömarker nr 102).

Föreskrifter

För området skall gälla de föreskrifter enligt 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken vilka anges nedan.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med reservatet enligt 7 kap. 6 § miljöbalken och som är närmare angivna i fastställd skötselplan.

Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken, om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet

A. Det är utöver vad som annars gäller förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. bedriva täkt av något slag,
3. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, fylla ut eller tippa,
4. dika eller dikesrensa till större djup än det ursprungliga, dämma, invalla eller avleda vatten,
5. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar eller husbilar,
6. uppföra vindkraftverk, mast, antenn eller liknande anordning,
7. uppföra stängsel eller annan hägnad annat än för djurhållningens behov,
8. anlägga väg eller parkeringsplats,
9. anlägga luft- eller markledning med därtill hörande ledningsgata,
10. anlägga hamn eller brygga eller anordna uppläggnings- eller förtöjningsplats för farkoster eller flytdockor,
11. dra fram ledning eller rör i vatten eller på botten,
12. släppa ut avloppsvatten, (inkluderar även kylvatten, varmvatten och tankspolvatten, se definition i 9 kap. 2 § miljöbalken),

2001-03-19

231-1654-00

12. släppa ut avloppsvatten, (inkluderar även kylvatten, varmvatten och tankspolvatten, se definition i 9 kap. 2 § miljöbalken),
13. bedriva vattenverksamhet, bland annat åtgärder i vattenområdet som syftar till att förändra vattnets djup eller läge,
14. plöja, harva eller fräsa,
15. tillföra växnäringsämnen (t ex stallgödsel, handelsgödsel, rötslam) eller jordförbättringsmedel,
16. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
17. plantera eller så träd, buskar eller andra växter,
18. införa växt- eller djurart,
19. jaga sjöfågel annat än under tiden från 15 september (eller senare om annat datum gäller generellt för sjöfågellarten) fram till jakttidens slut för respektive sjöfågellart. Sjöfågeljakten ska ske i sådan utsträckning och på sådant sätt att antalet rastande fåglar inte minskar pga. jakten jämfört med antalet hösten år 2001.

Tillstånd enligt punkt A1 för byggnad eller anläggning som är väsentlig för djurhållningen inom området bör inte vägras om placering kan ske utan väsentlig skada på bevarandevärdena och om det inte finns någon godtagbar alternativ placering utanför området.

B. Det är utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att,

1. anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets eller skogsbrukets behov,
2. anlägga led, bro, spång eller bredda befintlig väg,
3. upplåta markområdet för tävlings- eller övningsändamål.

2001-03-19

231-1654-00

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet för ägaren och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktas med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna att tåla sådana intrång i reservatet som:

1. utmärkning av och information om reservatet.
2. utförande och underhåll av tillfartsvägar, parkeringsplatser, vandringsleder, rastplatser, sanitära anläggningar, informationstavlor och andra liknande anläggningar eller anordningar enligt fastställd skötselplan,
3. gallring, röjning, avverkning, ängsbruk, betesdrift, uppsättning och underhåll av stängsel eller annan skötselåtgärd i syfte att bevara och utveckla natur- och kulturmiljön och den biologiska mångfalden enligt fastställd skötselplan,
4. upplåtelse av markerna till annan, som ägarna/brukarna skäligen kan godkänna, om de inte själva kan sköta markerna enligt fastställd skötselplan,
5. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.
6. Länsstyrelsen, naturvårdsförvaltaren och allmänheten äger rätt att utnyttja befintliga vägar inom reservatet.

D. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas i reservatet och om ordningen i övrigt

Med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas i reservatet, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

1. under tiden 1.4 - 31.7 beträda eller vistas inom det område som är markerat på bifogad beslutskarta,
2. framföra motorfordon annat än för jordbrukets ändamål,
3. framföra motorbåt eller annan motordriven farkost, med högre hastighet än 5 knop,
4. framföra sväware, hydrokopter, vattenskoter eller liknande farkost,
5. ställa upp motorfordon, husvagn, släpvagn eller förtöja eller ankra båt annat än på särskilt anvisade platser,
6. tälta mer än ett dygn,
7. fånga eller skada vilda däggdjur, grod- och kräldjur eller fåglar, ta bort eller skada ägg eller bon eller på annat sätt störa djurlivet,

2001-03-19

231-1654-00

8. medföra okopplad hund eller annat lösgående sällskapsdjur,
9. sätta upp tavla, skylt, plakat, affisch eller liknande anordning eller göra inskrift,
10. göra upp eld (annat än på särskilt anvisade platser),
11. gräva eller dra upp kärlväxter med rötterna,
12. utan samråd med länsstyrelsen samla in växter eller djur eller företa vetenskapliga undersökningar,
13. utan länsstyrelsens tillstånd bedriva kommersiell verksamhet.

Jakträttsinnehavaren disponerar jakten under jaktsäsong utan inskränkningar av föreskrifterna under D7 och D8.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen. Förvaltare för reservatet är länsstyrelsen.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 6.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras på det sätt som är föreskrivet för författningar i allmänhet.

Underskrifter

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Anita Bråkenhielm. I den slutliga handläggningen deltog även Coco Dederling, kulturmiljöfunktionen, representanter för planfunktionen och rättsenheten, samt Åsa Enefalk, naturvårdsfunktionen, den sistnämnda föredragande.

Beslutande

Föredragande

1. Beslutskarta
2. Registeruppgifter
3. Skötselplan
- 3.1. Skötselplanekarta
- 3.2 Vegetationskarta
- 3.3 Historiska kartor
4. Referenslista
5. Artförteckning
6. Hur man överklagar

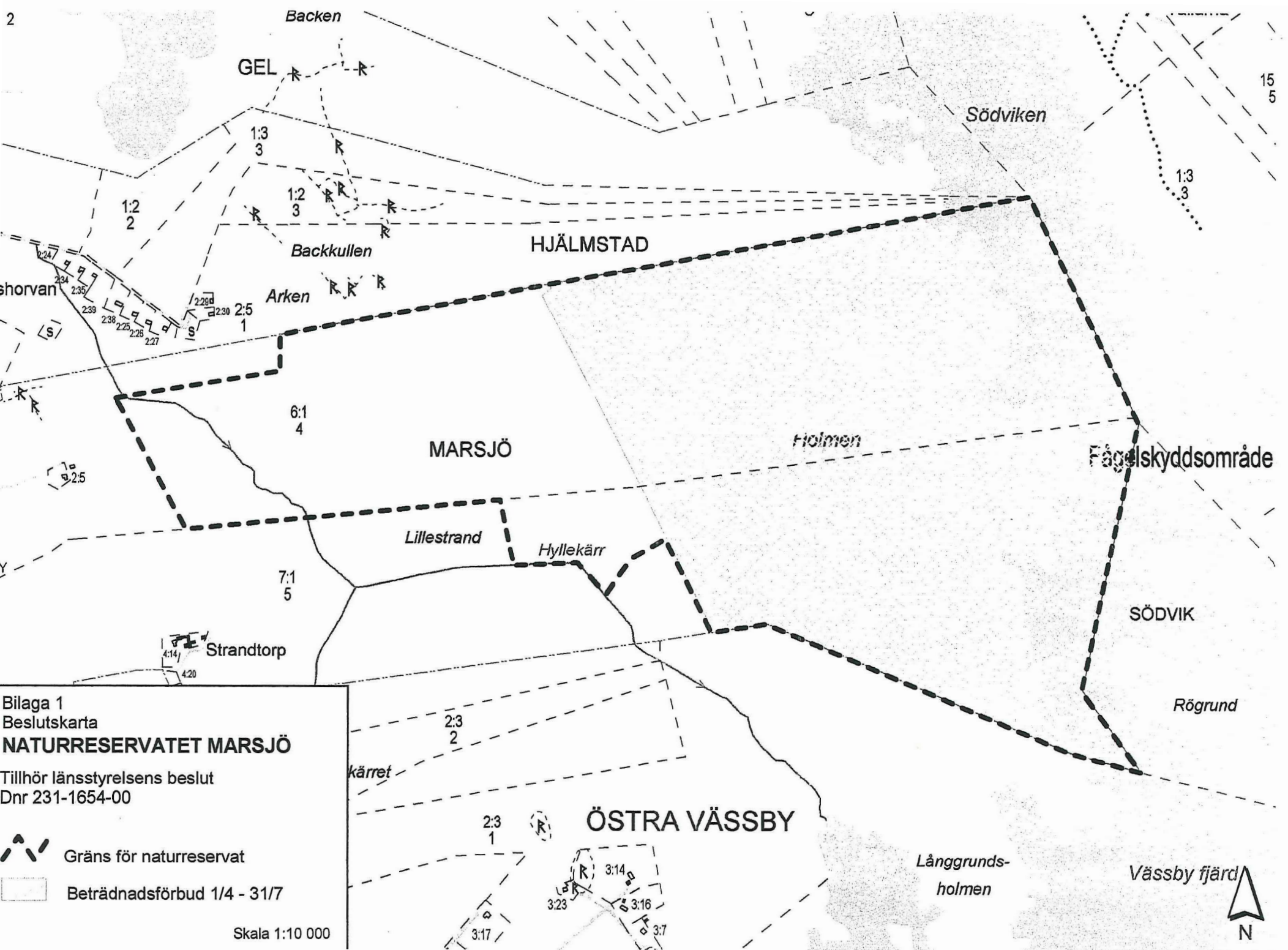
LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

Beslut

9 (9)

2001-03-19

231-1654-00

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

BILAGA 2

1 (3).

2001-03-19

BILAGA 2

REGISTERUPPGIFTER

Objektnamn: Marsjö sjömarker
Skyddsform: Naturreservat
Kommun: Borgholm
Församling: Föra
Kartblad: Topografiska kartbladet 5H SV
Ekonomiska kartbladet 5H 4d

Fastigheter och fastighetsägare:

BORGHOLM MARSJÖ 6:1

BORGHOLM MARSJÖ 7:1

2001-03-19

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen

Areal: 140 ha

Landareal: 134 ha

Naturgeografisk region: Öland

Kulturgeografisk region: Öland

Naturtyper enligt
vegetationskartans indelning:

Havsstrandäng	32 ha
Torr-frisk äng	11 ha
Friskäng	10 ha
Fuktäng	34 ha
Alvar	4 ha
Enbuskmark	21 ha
Saltvatten	6 ha
Ibland frilagda bottnar	15 ha
Fastmattekärr	3 ha
Torr-frisk lövskog	3 ha
Frisk-fuktig lövskog	1 ha

Naturtyper, indelning enligt
EU:s art- och habitatdirektiv:

Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten 1140	15 ha
Havsstrandängar av Östersjötyp 1630	32 ha
Enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker 5130	18 ha
Enbuskmarker med mer än 25 % busktäckning	14 ha
Kalkgräsmarker 6210	21 ha
Fuktängar med blåtåtel och starr 6410	34 ha

Primära intresseaspekter:

Naturtyper: Havsstrandängar av Östersjötyp	32 ha
Kalkgräsmarker	21 ha
Fuktängar med blåttåtel och starr	34 ha

Kulturhistoriska värden: Stensträngar, stenmurar, traditionell markanvändning

Arter: Häckande vadare, t ex strandskata och tofsvipa. Betes- och slåttergynnade kärlväxter, t ex slåtterblomma, majviva, sumpgentiana, krissla, kustarun och smultronklöver. Rödlistade kärlväxter, saltmålla, hotkategori VU (sårbar) och strandnål, hotkategori NT (missgynnad).

Rastande vadare, t ex kärrsnäppa, kustsnäppa, myrspov (prioriterad art enligt EU), sandlöpare, småsnäppa och kustpipare. Rastande gäss under höstflyttningen, t ex prutgås och vitkindad gås (prioriterad art enligt EU).

Planerade anläggningar: Informationsskylt, skyltar i gränsen till området med beträdnadsförbud, stättor, grindar.

Inventeringar, övrig dokumentation:

Fågelinventering 1988 och 1998
Ängs- och hagmarksinventeringen
Bevarandeprogrammet Borgholms kommun
Raä:s fornlämningsregister

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

Bilaga 3, skötselplan

1 (10)

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Skötselplan för naturreservatet Marsjö sjömarker

Skötselplanen utarbetades sommaren 1999 och hösten 2000 av Åsa Enefalk,
Länsstyrelsens miljöenhet

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Innehållsförteckning

Syfte med bildandet av naturreservatet Marsjö sjömarker	3
Marsjö sjömarker - beskrivning av området	3
Mål för reservatet	3
Övergripande mål	3
Generella råd och riktlinjer för skötseln av reservatet	4
Skötselområdena - beskrivning, mål och åtgärder	4
Kvalitetsmål för hela reservatet	6
Restaureringsplan	7
Jakt	7
Friluftsliv och turism	8
Tillsyn, dokumentation och uppföljning	8
Kostnader och finansiering	9
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	10

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Syfte med bildandet av naturreservatet Marsjö sjömarker

Syftet med reservatet är att bevara en god livsmiljö för de växter och djur som är knutna till sjömarkerna. Ett jämställt syfte är att låta den traditionella markanvändningen, betesdriften, leva vidare, och att bevara och återställa öppna och välbetade sjömarker karaktäristiska för det öländska odlingslandskapet.

Marsjö sjömarker - beskrivning av området

Markanvändning

Området ligger i Föra socken, Borgholms kommun. Det är 140 ha stort. Större delen används som betesmark för ungdjur ur mjölkbesättningar. 36 ha är idag (jan. 2001) obetade. Tidigare har större delen av området använts för bete, de högläntare delarna troligen ända sedan järnåldern.

Geologi

Större delen av området täcks av sandig morän med svallat ytskikt. I norr består jordlagret av lerig sandig morän. I öster, på Holmen, går flisan i dagen på stora områden. Sydöstra delen av Holmen täcks av blockrik sandig morän. Två mindre grusavlagringar och en sandavlagring finns längre västerut i området.

Naturvärden

I området häckar och rastar många fågelarter som kräver öppna, välbetade marker för födosök och lyckade häckningar. Några exempel är tofsvipa, strandskata och rödbena (fågelinv. 1998). Här växer också mängder av olika kärlväxtarter som kräver välhävdad, fuktig mark. Några exempel är smultronklöver, gåsört, kustarun, dvärgarun, krissla, gulkämpar och rödtoppa.

Kulturvärden

Området delas i en östlig och en västlig del av en vällagd enkelmur. I västra delen av området finns flera ytterligare murar från 1800-talet, bland annat en som följer gränsen mellan de två fastigheterna. Här finns också en kanal, grävd av försvarsskäl under andra världskriget, med bevarad slussanordning.

Mål för reservatet:

Övergripande mål

- Sjömarkerna ska betas årligen, så att deras långa kontinuitet som utmarksbete bibehålls.
- Det öppna landskapet i sjömarkerna ska bevaras och, i delar av reservatet, återskapas.
- De växt- och djurarter som är naturligt förekommande i sjömarkerna ska leva kvar.
- De kulturhistoriska lämningar som finns i sjömarkerna ska bevaras och vårdas.

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Generella råd och riktlinjer för skötseln av reservatet:

Bete: Sjömarkerna ska betas varje säsong. De ska vara så väl betade att ingen ansamling av förna sker från år till år.

Det allra mest önskvärda är bete med en blandning av nöt, hästar och får. Idag är rekryteringsdjur från mjölkbesättningar de enda betesdjuren i reservatet.

Röjning: Vid röjning bör de minst igenväxta områdena prioriteras. De områden som ska röjas måste ha ett högt betetryck redan från början, med möjlighet till en ökning säsongen efter röjningen. Man bör röja från stranden in mot land, för att på det viset öka den öppna strandremsans bredd. Inga träd eller buskar ska lämnas i områden som röjs i direkt anslutning till stranden. Lämpliga boträd för rovfåglar ska sparas. Röjning ska om möjligt ske under sensommaren och hösten fram till sista december. En minst 100 m bred strandremsa utan träd och buskar gynnar häckande vadare. Djuren betar också helst i den allra mest kustnära remsan, vilket gör att de håller efter den extra gräsväxt som blir efter röjningen.

Skötselområdena - beskrivning, mål och åtgärder

Skötselområdena är desamma som betesfällorna i området.

Skötselområde 1

Beskrivning: Detta område består av de öppna markerna på Holmen. Området är den mellersta delen av en stor fälla som sträcker sig norrut till Södviken och söderut till Själgrund.

Hela arealen inom detta skötselområde är mycket välbetad. Omkring 140 ungdjur går i denna stora fälla varje sommar. De kommer från fyra mjölkbesättningar i Östra Vässby.

Om man bortser från betesdriften bär detta område nästan inga spår av mänsklig verksamhet, med undantag för en förfallen sjöbod av plåt och brädor. Här finns också flera skyttekojor av rullsten.

Området är till största delen helt öppet. Större delen av området täcks av havsstrandängar med kustarun, krypven, smultronklöver och gåsört. I de östra delarna finns några hobbar där enbuskarna täcker ungefär hälften av markytan. Här finns flera gamla enar som har blivit "uppstammade" av betesdjuren. De har formats av lång beteshävd och ger området en speciell prägel. I de största hobbarna växer förutom enbuskar tall, björk, oxel och nypon. I denna del av marken växer två sällsynta kärlväxtarter: Slidsilja och skogsklocka. I områdets nordvästra delar, närmast muren som skiljer Holmen från de igenväxande markerna längre inåt land, har enbuskar och småtallar vandrat ut från markerna i väster. Dessa buskage har ännu inte hunnit bli särskilt täta.

I sydväst finns ett område med låga enbuskar.

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Skötselmål: Området ska vara välbetat. De gamla, betespräglade enbuskarna ska finnas kvar, liksom enstaka hobbar av mindre enbuskar omkring dem. I övrigt ska marken vara fri från buskar och träd.

Åtgärder: Årligt bete. Underhållsröjning. Restaurering - se restaureringsplan i mitten av skötselplanen.

Skötselområde 2 - Marsjö 7:1 (4)

Beskrivning: Detta skötselområde utgör det nordöstra hörnet av en större fålla. Fållan är inhägnad med fårnät och en taggtråd. Den betas av 20-30 ungdjur från en mjölkbesättning i Södra Greda. I söder skiljs fållan från Östra Vässbys marker av ett fårnät samt en enkelmur. Marken i fållan är välbetad. I skötselområdets östra del, öster om Hyllekärr, är marken öppen med en hel del småenar. Hyllekärr är en öppen, fuktig mark med vegetation som präglas av blåtåtel och starr. En nyligen iordninggjord traktorväg går söder om Hyllekärr genom fållan ner till gränsen mot Holmen.

Skötelmål: Området ska vara välbetat och fritt från buskar och träd.

Åtgärder: Årligt bete. Underhållsröjning. Restaurering - se restaureringsplan i mitten av skötselplanen.

Skötselområde 3 - Marsjö 6:1 (5)

Beskrivning: Denna mark ligger närmast söder om Hjälmsbys sjömark. Den skiljs från Hjälmsbys marker av en enkelmur i rullsten. Denna fålla är idag helt obetad. En väg, utmärkt på äldre kartor, går in i fållan från väster och är körbar en bit in. Vägen är omgärdad av två enkelmurar av rullsten, och är troligen en gammal fägata, ca 10 meter bred. I östra delen av området finns små öppna och halvöppna ytor som sträcker sig upp från muren som bildar gräns mot Holmen (skötselområde 1). Det finns också en ganska stor öppen mark i fållans sydöstra hörn. Vid gränsen mot Marsjö 7:1 (5) finns ett öppet område, Lillestrand. Även väster om detta är marken ganska öppen, med enbusksnår som ännu inte hunnit breda ut sig över marken. På dessa öppna fuktiga marker växer blåtåtel och älvväxing tillsammans med slätterblomma, majviva, ängsvädd, kustarun, stallört och sumpgentiana. På de torraste delarna av marken finns backklöver och backtimjan, och på de fuktigaste gåsört, smultronklöver och spikblad. I de västra delarna är nästan hela området igenväxt med tall, en, slån, nypon, asp, ask, m.m. Det finns enstaka öppna ytor med betesgynnade växter, t ex krissla och sumpgentiana.

Mål: Området ska vara välbetat. I de västra delarna kan trädungar och hobbar av träd och buskar finnas kvar. I de östra delarna ska marken vara fri från buskar och träd.

Åtgärder: Årligt bete. Underhållsröjning. Restaurering - se restaureringsplan i mitten av skötselplanen.

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Kvalitetsmål för hela reservatet:

Mål för prioriterade naturtyper och vegetationstyper
(enligt EU:s art- och habitatdirektiv):

- Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten, 15 ha. Arealen ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten ska inte understiga 15 ha.
- Havsstrandängar av Östersjötyp: Utbredningen av naturtypen ska vara minst 32 ha med ett nedre gränsvärde på 30 ha.
- Kalkgräsmarker: Utbredningen av naturtypen ska öka från 21 ha till 30 ha under perioden 2001-2010.
- Enbuskmark på kalkgräsmark (busktäckning högst 25%): Utbredningen av naturtypen ska vara minst 10 ha.¹
- Fuktängar med blåttåtel och starr: Utbredningen av naturtypen ska öka från 34 ha till 39 ha under perioden 2001-2010.

Mål för prioriterade växt- och djursamhällen:

Mål för växt- och djursamhällen i havsstrandängar av Östersjötyp:

- Utbredningen av naturtypen ska vara 32 ha, med ett nedre gränsvärde på 30 ha.
- Växtsamhällena ska vara sammansatta av en rikedom av betesgynnade arter typiska för naturtypen.
- Kustarun, dvärgarun, gulkämpar, smultronklöver och krypven ska föryngra sig i området.
- Strandskata, tofsvipa och rödbena ska reproducera sig i området.

Mål för växt- och djursamhällen i enbuskmark på kalkgräsmark:

- Utbredningen av naturtypen ska vara minst 10 ha.

Mål för växt- och djursamhällen i kalkgräsmarker:

- Utbredningen av naturtypen ska vara minst 30 ha med ett nedre gränsvärde på 25 ha.
- Växtsamhällena ska vara sammansatta av en rikedom av betesgynnade arter typiska för naturtypen.
- Krutbrännare, brudbröd och ängshavre ska föryngra sig i området.

Mål för växt- och djursamhällen i fuktängar med blåttåtel och starr:

- Utbredningen av naturtypen ska vara 34 ha med ett nedre gränsvärde på 30 ha.
- Växtsamhällena ska vara sammansatta av en rikedom av betesgynnade arter typiska för naturtypen.
- Älvväxing, slankstarr, slätterblomma, blåttåtel och majviva ska föryngra sig i området.

¹ År 2001 finns 21 ha enbuskmark enligt vegetationskartan, i verkligheten ca 32 ha. I uppskattningsvis 14 ha av denna enbuskmark är busktäckningen över 25 %.

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Mål för prioriterade arter, t ex signalarter och rödlistade arter:

- Antalet häckande vadare ska inte understiga dagens 15 par. Antalet arter av häckande vadare ska inte understiga 7. Storspov, kärrsnäppa och ljungpipare, som häckade i området 1988, ska åter häcka i området senast år 2010.
- Antalet rastande vadare och gäss ska inte minska jämfört med hösten 2001.

Mål för prioriterade landskapselement:

- Områdets stenmurar ska vara välhållna och synas tydligt i landskapet.

Restaureringsplan

Skötselområde 1 - Holmen

1. Områdena med små enar i områdets södra och östra delar ska röjas så att marken blir helt öppen. 7,5 ha röjning. Prioritet 1, sommaren 2001.
2. Enbuskar och tallar som sprider sig ut från områdena väster om skötselområdet ska röjas bort. 5,5 ha röjning. Prioritet 1, sommaren 2001.
3. Hobbarna med enbuskar i områdets östra delar bör röjas varsamt. Betespräglade, äldre enar sparas, liksom en del andra äldre enar, samt hobbar av enbuskar i olika åldrar, gärna tillsammans med nyponbuskar. Börja med att röja de yngsta och minsta enarna, och vidga kostigar i de tätast igenvuxna områdena. Alla tallar, oxlar och björkar bör röjas bort. De har av tradition inte funnits på sjömarkerna. 8 ha röjning. Prioritet 2, inom fem år.

Skötselområde 2 - södra Marsjö

Betetrycket är gott i denna delfälla, och tillåter en del röjningar.

1. Röj bort småenar och tallplantor runt Hyllekärr. 2 ha röjning. Prioritet 1, år 2001.

Skötselområde 3 - norra Marsjö

1. Ordna betesdjur till fållan. Prioritet 1, år 2001.
2. Röjning av stängselgator. Prioritet 1, så snart betesdjur finns.
3. Stängsling. Prioritet 1, så snart betesdjur finns.
4. Ytterligare röjning - utvidgning av de öppna områdena. Röjning bör inledas i de östra delarna. Prioritet 2, inom fem år.

Jakt

Jaktpremiären på sjöfågel senareläggs till 15 september. Sjöfågeljakten ska ske i sådan utsträckning och på sådant sätt att antalet rastande fåglar i marken inte minskar pga jakten jämfört med hösten 2001. Markägarna ansvarar för att jakten på deras fastighet genomförs på detta vis. Länsstyrelsen ska hållas informerad om hur jakten i området

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

planeras, hur många fåglar som skjuts per år, av vilken art de är, samt hur många dagar jakt bedrivits i området per säsong.

Friluftsliv och turism

Allmänheten får inte vistas på Holmen under fåglarnas häckningstid 1 april till 31 juli, då det är beträdnadsförbud här. De bör inte heller vistas i detta område under perioder då det finns risk för att rastande fåglar störs. Även vid fiske bör hänsyn tas till detta. Övriga tider under året har allmänheten tillgång till hela reservatet. Tillgängligheten bör underlättas med en stätta vid gränsen mellan Holmen och reservatets västra delar.

Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Se även under rubriken "Jakt".

Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Röjning upphandlad av länsstyrelsen dokumenteras av länsstyrelsen och det företag som utfört röjningen. Djurhållarna lämnar årligen uppgifter till länsstyrelsen om antalet betesdjur på marken, tidpunkt för betessläpp och installning, samt djurslag. Eventuell röjning utförd av markägare/djurhållare rapporteras till länsstyrelsen.

Biologisk dokumentation och inventeringar

Biologisk dokumentation och inventeringar utförs av länsstyrelsen, eventuellt med hjälp av konsulter och föreningar.

Uppföljning av skötselmål

Uppföljningen av skötselmålen utförs av länsstyrelsen och djurhållarna i samarbete. Djurhållarna dokumenterar djurhållningen, och uppföljning av röjningar sker genom att varje utförd röjning inspekteras av länsstyrelsen.

Uppföljning av kvalitetsmål

Uppföljningen av kvalitetsmålen utförs av länsstyrelsen. En uppföljningsplan för de skyddade områdena i länet kommer att utarbetas.

Utbredningen av natur- och vegetationstyper följs upp genom tolkning av infraröda flygbilder. Dessa tas av lantmäteriet med 7-10 års intervall.

Föryngringen hos utvalda växter i området bör följas genom inventering minst vart tredje år.

Häckfågelinventering kommer att genomföras i området minst vart tionde år.

Antalet rastande fåglar bör följas upp genom inventering minst vart femte år.

Landskapselementens och fornlämningarnas skick bör följas upp minst vart tionde år.

2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Kostnader och finansiering

Markägaren/brukaren svarar för kostnader i samband med betesdrift, uppsättning och underhåll av stängsel, underhållsröjning och andra skötselåtgärder som ingår i brukarens miljöstödsåtagande, uttransport av gagnvirke samt underhåll av befintlig bruksväg. Gagnvirke tillfaller markägaren.

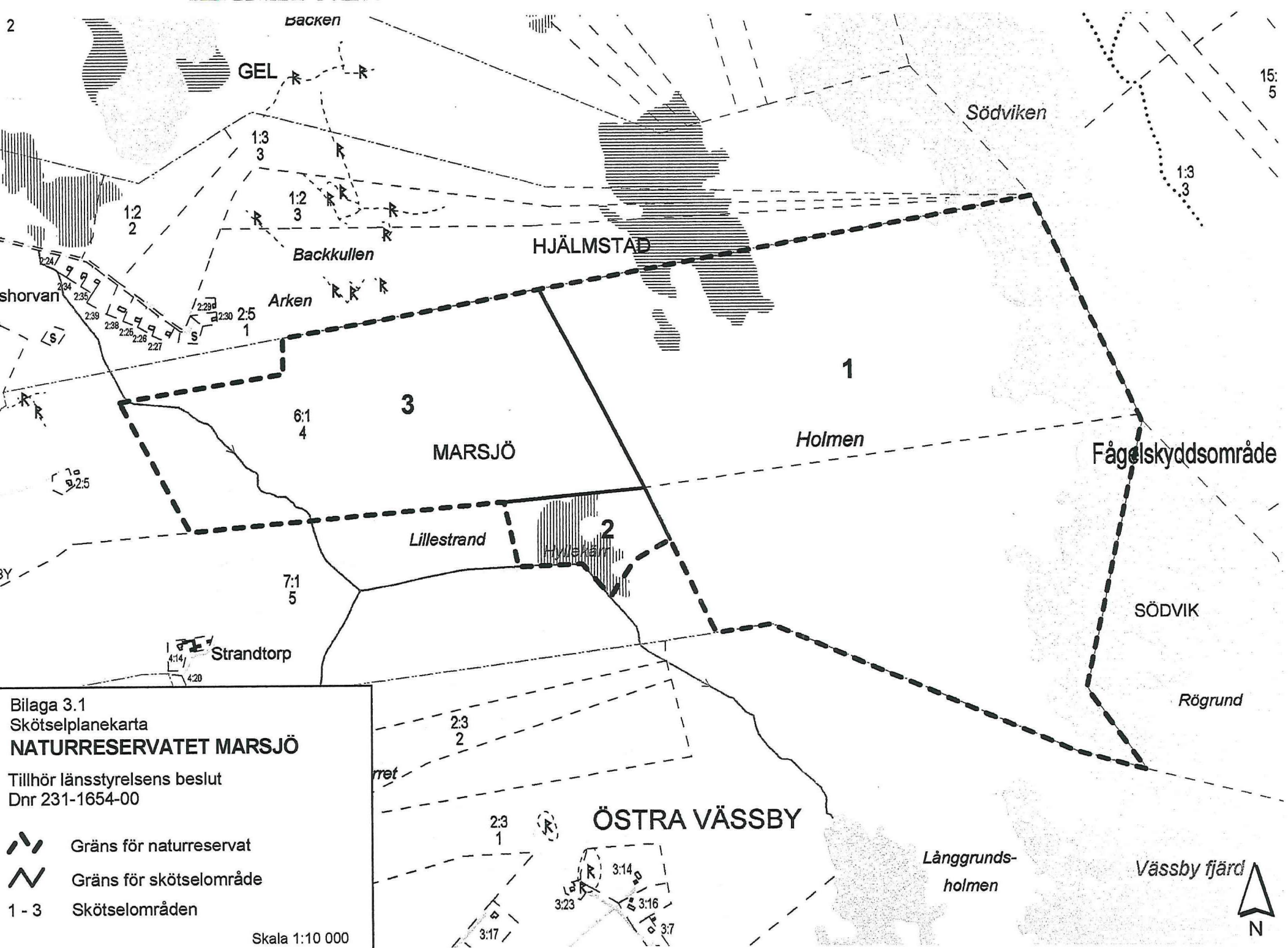
Restaureringsröjning , stängselmateriel, uppförande och underhåll av anordningar för friluftslivet, framställning och utplacering av informationsskyltar, utmärkning av reservatets gräns, tillsyn och uppföljning bekostas av staten.

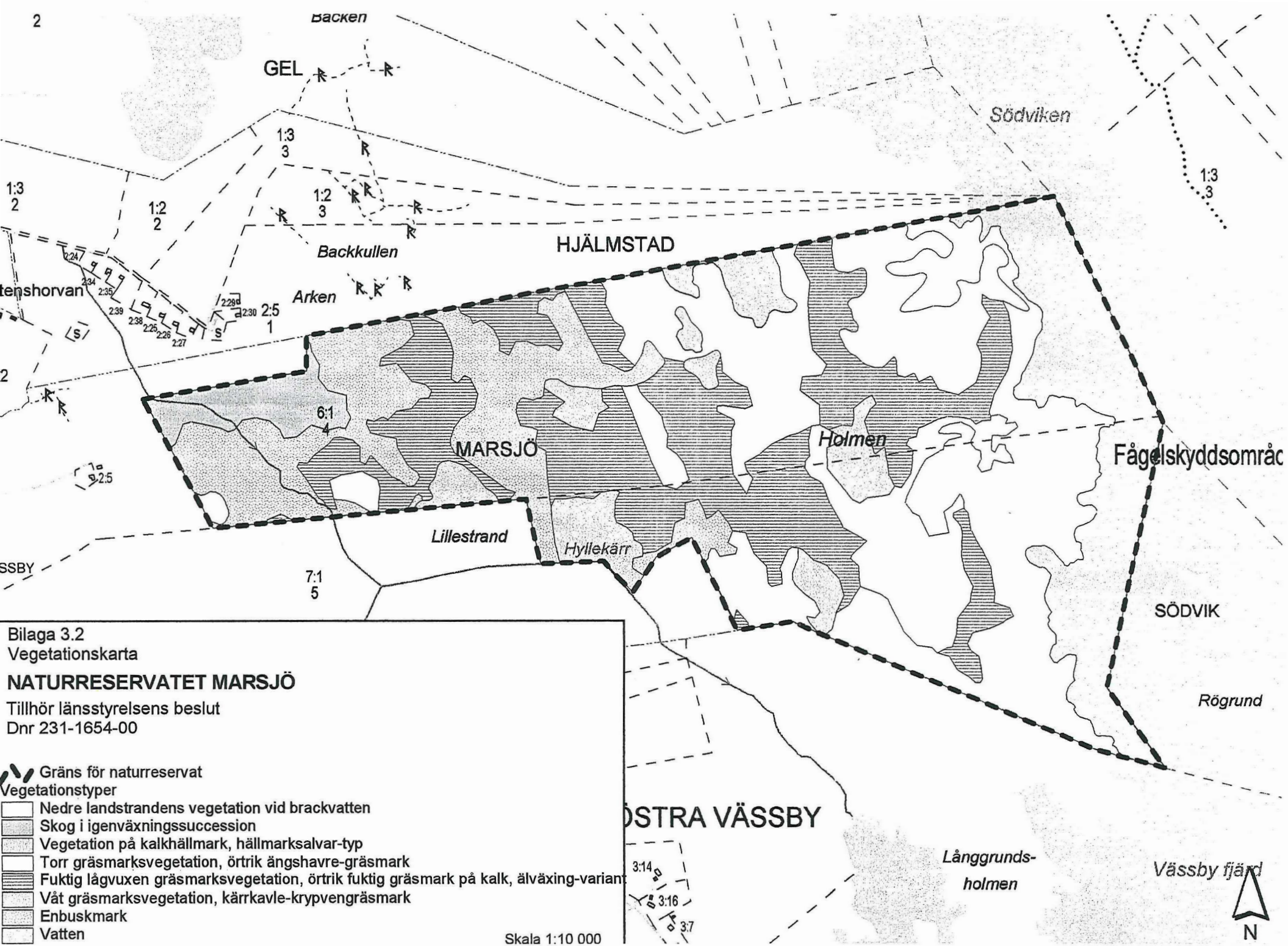
2001-03-19

Dnr 231-1654-
00

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finans
Betesdrift	Fortlöpande	Hela området	Brukare	Högsta	EU:s miljöstöd, brukarna
Röjning	Fortlöpande underhållsröjning, restaureringsinsatser 2001, 2002, 2003	se rest. - och skötselplan	Underhållsröjning: Brukare Restaurering: Länsstyrelsen genom entreprenörer		Brukarna, Ev. Lifeprojekt, vårdanslaget
Stängseluppsättning	2001, 2002	Runt den nordvästra fällan	Brukare		Material: staten/EU
Gränsmarkering	2001	I gränsen till området med beträdnadsförbud	Länsstyrelsen/Metria		Staten
Uppföljning av skötselmål	Fortlöpande	Hela reservatet	Länsstyrelsen och brukarna		Staten
Uppföljning av kvalitetsmål	Vart 5e till vart 10e år	Hela reservatet	Länsstyrelsen		Staten

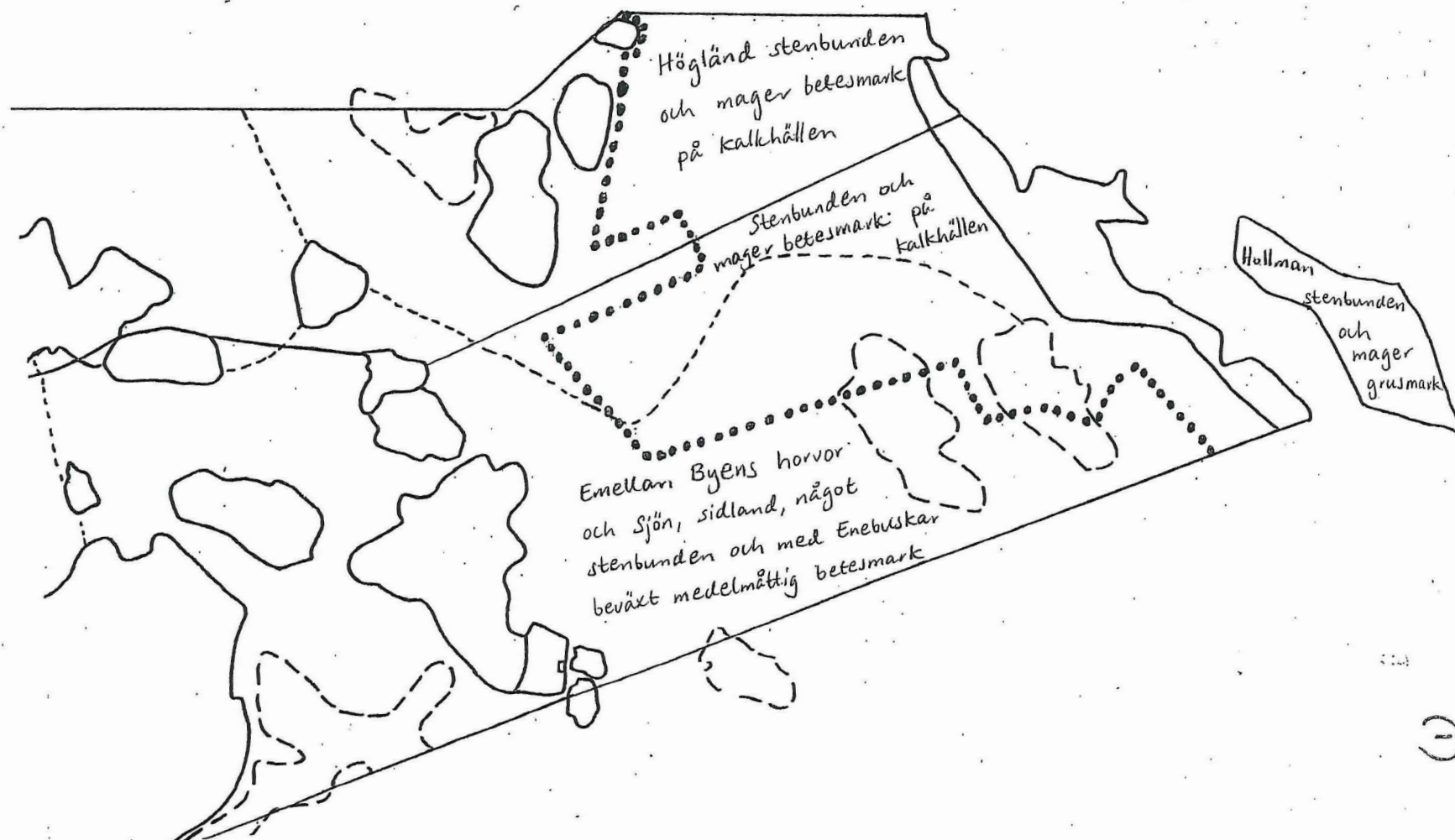

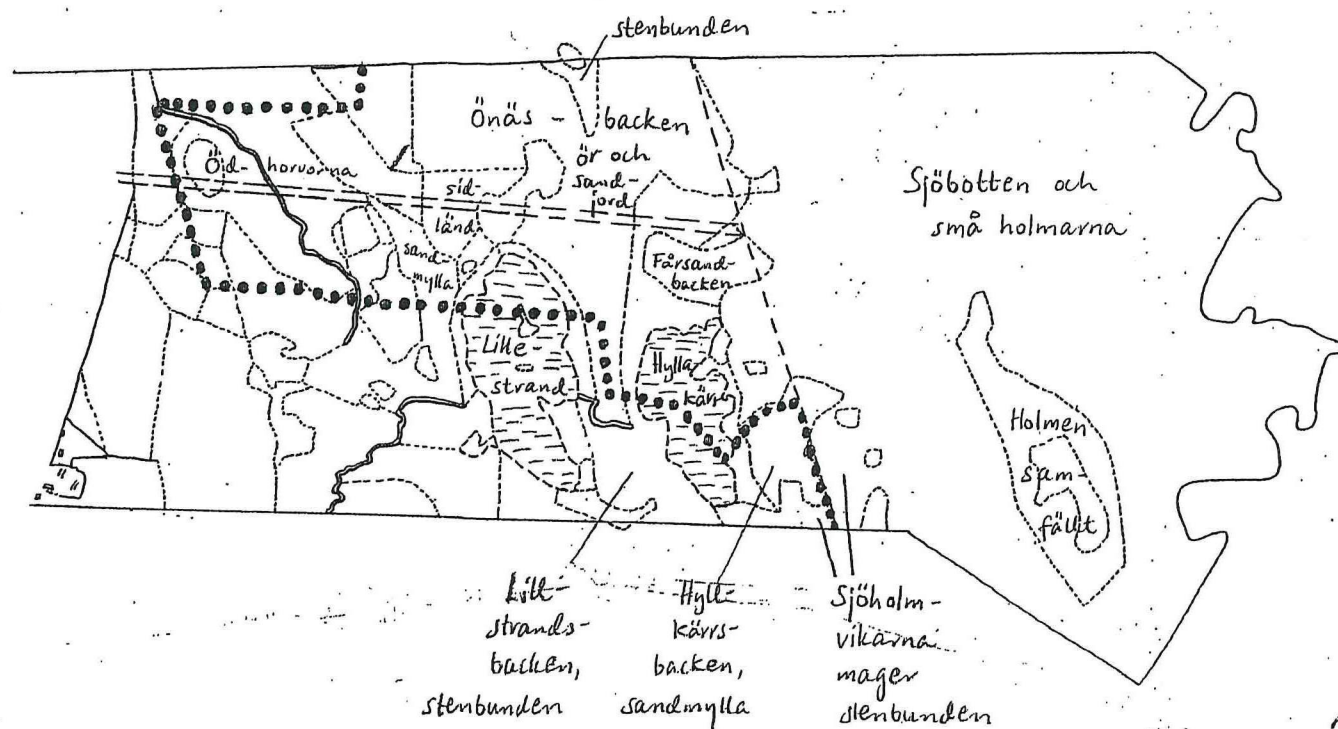
Hjälmsstad och Marsjö, utmarksdelningen 1819

Öster om den prickade linjen ligger naturreservatet.

Bilaga 3.3

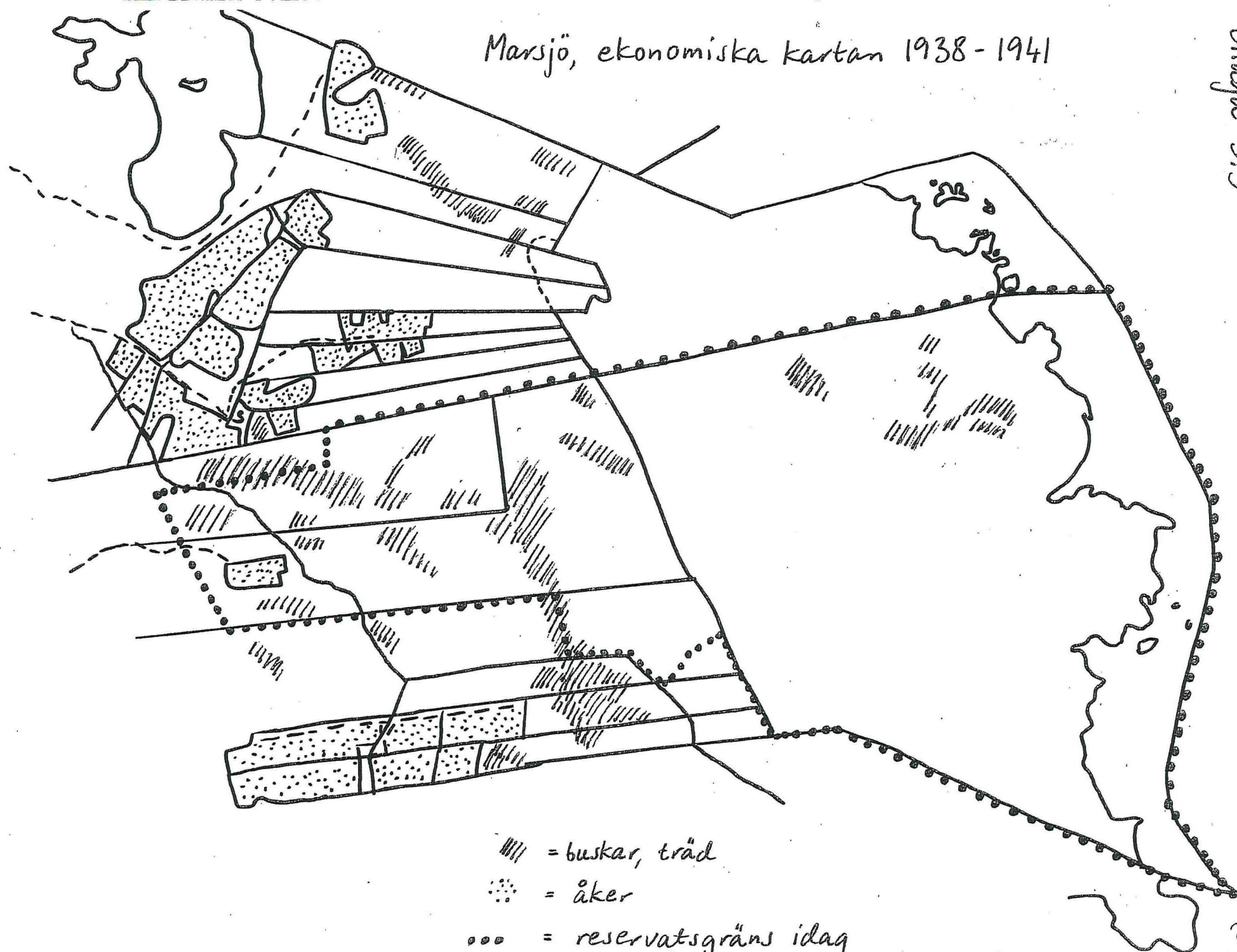
Marsjö - laga skifte 1843

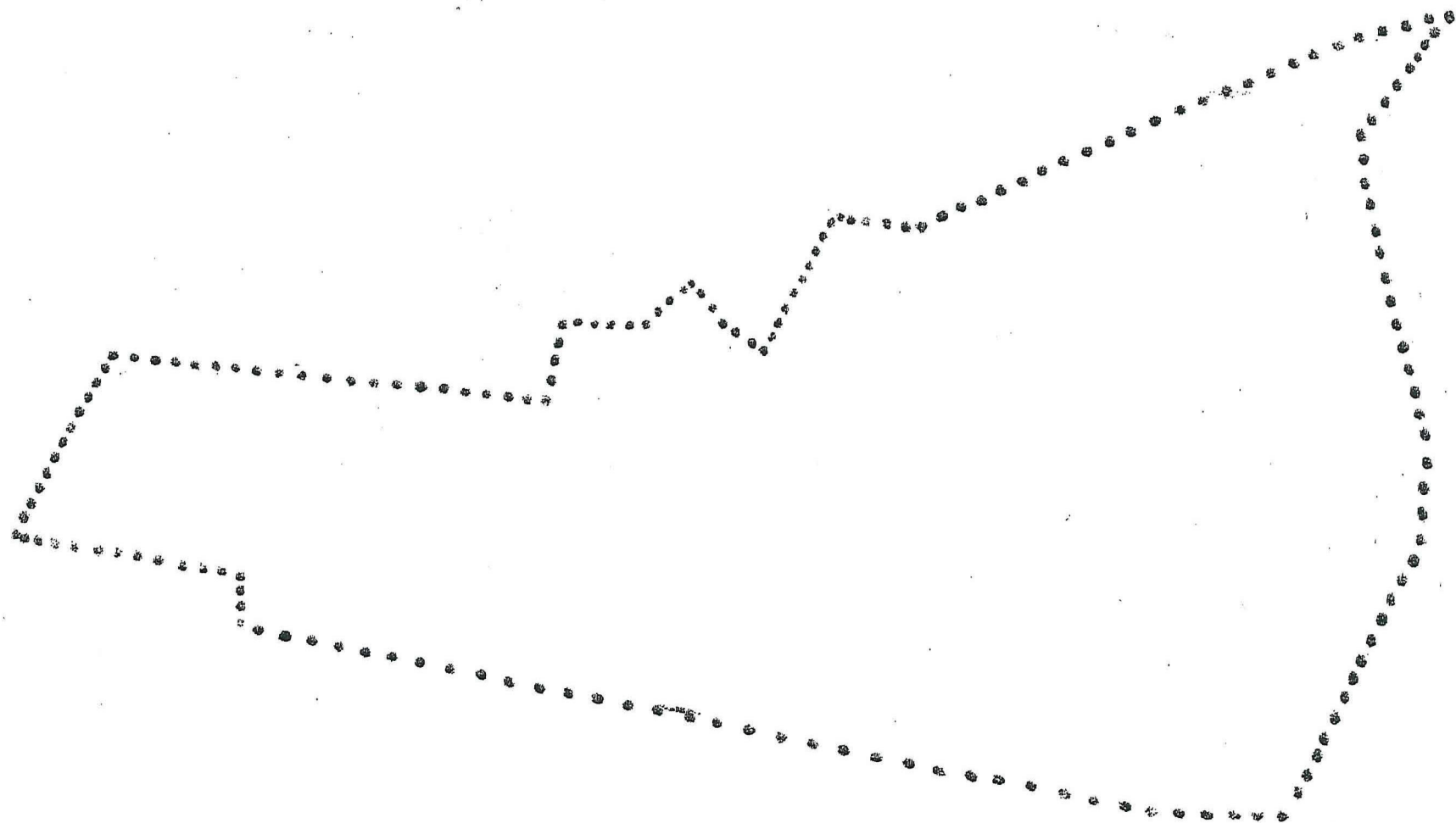
Den prickade linjen avgränsar naturreservatet.

Marsjö, ekonomiska kartan 1938-1941

Bilaga 3.3

(3)

2001-03-19

BILAGA 4

REFERENSLISTA

- Raä:s fornlämningsregister, Föra socken
Fågelinventering 1988 och 1998, ÖOF
Uppgifter om hotade arter, ÖBF, ArtDatabanken
Föra från kust till kust, sockenbok
Ekstam U. & Forshed N. 2000. Svenska naturbetesmarker - historia och ekologi.
Naturvårdsverket förlag.
Muntliga upplysningar från markägare i området
Johansson O., Ekstam U. & Forshed N. 1986. Havsstrandängar. LT:s förlag.
Mossberg, B. & Stenberg L. 1992. Den nordiska floran. Wahlström & Widstrand.
Jordartskartan, SGU.
Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. 1997.
Naturvårdsverket.
EU:s art- och habitatdirektiv.
Ramsarkonventionen.
Lantmäterikartor från 1800-talet

BILAGA 5

ARTLISTOR

Förändringar i antal häckande fåglar i Marsjö mellan 1988 och 1998.

Gruppenamn	Svenskt namn	Antal häckande par 1988	Antal häckande par 1998	Skillnad
Måsfåglar	Fiskmåsar	1	1	0
Simfåglar	Ejder	1	0	-1
Vadare	Enkelbeckasin	1	0	-1
Vadare	Kärrensäppa	1	0	-1
Vadare	Ljungpipare	2	0	-2
Vadare	Rödbena	1	4	3
Vadare	Storspov	1	0	-1
Vadare	Strandskata	1	1	0
Vadare	Större strandpipare	3	1	-2
Vadare	Tofsvipa	7	9	2

Kärlväxter i Marsjö (ofullständig lista)

slidsilja, *Cnidium dubium*
skogsklocka, *Campanula cervicaria*
älvväxing, *Sesleria uliginosa*
slätterblomma, *Parnassia palustris*
majviva, *Primula farinosa*
ängsvädd, *Succisa pratensis*
kustarun, *Centaurium littorale*
dvärgarun, *Centaurium pulchellum*
stallört, *Ononis arvensis*
sumpgentiana, *Gentianella uliginosa*
backklöver, *Trifolium montanum*
backtimjan, *Thymus serpyllum*
blåtåtel, *Molinia caerulea*
gåsört, *Potentilla anserina*
smultronklöver, *Trifolium fragiferum*
spikblad, *Hydrocotyle vulgaris*
krissla, *Inula salicina*
gulkämpar, *Plantago maritima*
getvåppling, *Anthyllis vulneraria*
saltmålla, *Atriplex pedunculata*. Hotkategori VU (sårbar).
strandnål, *Bupleurum tenuissimum*. Hotkategori NT (missgynnad).
baltisk strandmalört, *Seriphidium maritimum* ssp. *humifusum*

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

BILAGA 4, 5 & 6

2001-03-19

BILAGA 6

HUR MAN ÖVERKLAGAR HOS REGERINGEN

Om Ni är missnöjd med länsstyrelsens beslut kan Ni överklaga detta hos regeringen. Det gör Ni genom en skrivelse till regeringen, miljödepartementet, men Ni ska lämna/skicka skrivelsen till länsstyrelsen i Kalmar.

Tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienummer).

Tala om varför Ni anser att beslutet ska ändras och vilken ändring Ni vill ha. Skicka även med sådant som Ni anser har betydelse för ärendet.

Länsstyrelsen måste ha fått Er skrivelse inom tre veckor från den dag då Ni fick del av beslutet, annars kan Ert överklagande inte tas upp till prövning.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer. Om Ni anlitar ombud kan istället ombudet underteckna skrivelsen.

Observera att Er skrivelse skall lämnas/skickas till Länsstyrelsen, Malmbrogatan 6, Kalmar. Postadressen är 391 86 Kalmar.

För ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen.

